

Innspill til høringsforslag Kommuneplanens arealdel 2027 fra Naturvernforbundet i Bergen

Naturvernforbundet i Bergen viser til høringsforslaget til KPA 2027, datert 20. august 2026, høringsperiode 22.08.- 06.10.2026. Vi viser også til vårt innspill til Planprogram for samme i mars 2025.

Hovedbudskap

Naturvernforbundet mener Deloitte's forvaltningsrevisjon fra 2025 viser betydelige svakheter i Bergen kommunes naturforvaltning, se sentrale utdrag fra rapporten i vedlegg. KPA 2027 må vise til tiltak som imøtekommer denne kritikken. I stedet svekker høringsforslaget etter vår vurdering forvaltningen av naturmangfold og klima.

KPA 2027 bevarer gjeldende arealstrategi, med størrelsesforholdet mellom byggesone og LNF, noe som i utgangspunktet er positivt. Men når byrådet skriver at areal-strategien skal endres og planvask skal utføres, reiser dette tvil om disse endringsprosessene skal gå utenfor eller innenfor den ordinære KPA-prosessen, med blant annet betydelige følger for medvirkning. Prosess og omfang for endringene må klargjøres, og lovligheten vurderes spesielt for endring av planstrategi.

I høringsforslaget fjernes mange viktige bestemmelser som beskytter natur og demper klimaendringer, samtidig som kommunen ikke har dokumentert godt nok hvordan naturhensyn skal følges opp.

Å åpne opp for større utbygginger i øvrig boligsone, mener vi kan være i strid med statlige retningslinjer for arealbruk og mobilitet og Miljøløftet.

Å ta bort statsforvalterens og andre regionale myndigheters mulighet for å påvirke fritak for plankrav kan gi tap av kompetanse på natur og klima, og faktisk forsinke eller stanse et prosjekt framfor å sikre fortgang.

Sammendrag

Naturvernforbundet i Bergen (NVB) mener at forslaget til KPA 2027 på flere områder **svekker istedenfor å styrke hensynet til natur, klima og bærekraft**, og ber om at en rekke bestemmelser fra KPA 2018 og fra innstillingen til byrådssaken tas inn igjen.

De viktigste punktene er:

1. Forvaltningen av natur i Bergen må forbedres.

NVB viser særlig til Deloitte's forvaltningsrevisjon fra 2025, som blant annet fant at kommunen mangler systematisk oppfølging av Naturstrategien for Bergen og målet om arealnøytralitet, og mangler dokumentasjon.

2. **Arealnøytralitet må tilbake som et tydelig mål.**
NVB mener Bergen må ha et konkret mål og et arealbudsjett som gjør det mulig å følge med på om hvor mye natur som faktisk går tapt og hvor mye som må restaureres eller kompenseres, med mål om nøytralitet innenfor for eksempel 5 år.
3. **Prosess og endringer i arealstrategi og planvask må bli tydeliggjort.**
Kommunen må forklare når og hvordan arealstrategien skal endres ift. KPA-prosessen, hvilke planer som skal vaskes, hvordan natur- og klimahensyn skal vurderes der, og hvilken prosess og medvirkning som skal finne sted.
4. **Klimakrav og krav om ombruk må gjeninnføres.**
NVB mener at krav om klimagassregnskap, begrensning av utslipp fra materialer og krav til sirkularitet og ombruk, som sentrale «incitament» for bærekraftig arealutvikling i Bergen, må gjeninnføres.
5. **Det bør være planmessig kontroll med store terrenginngrep.**
Forslaget om automatisk fritak fra reguleringsplan for massedisponering på inntil 20 000 m² bør fjernes eller begrenses. Stedsanalyse bør igjen kreves.
6. **Statlige og regionale myndigheter bør fortsatt kunne kreve reguleringsplan.** Dette er myndigheter med betydelig overordnet kompetanse, som uansett beholder sin innsigelsesmyndighet i slike saker. Manglede høring av disse kan gi stans langt ute i prosessen og dermed forsinke arbeider.
7. **Jordvern og LNF-områder må styrkes.**
All forvaltning av LNF-områder bør være bærekraftig. NVB ønsker også tilbake bestemmelsen om at mer enn 500 m² dyrkbar jord ikke skal kunne omgjøres til andre formål. **Skogsbilveger** er ofte omfattende tiltak i forhold til naturmangfold og må behandles etter **plan- og bygningsloven**. **Storrinden** må få **byfjellsgrense**.
8. **Naturmangfoldet i byggesonen må kartlegges bedre.**
Naturvernforbundet peker særlig på at mye verdifull lavlandsnatur, våtmark, bekker, tjern og gamle hager ligger i byggesonen uten å være godt nok kartlagt, jfr. forvaltningskritikken fra Deloitte. Bergen trenger et systematisk kartleggingsprogram.
9. **Tilrettelegging for sykkelparkering m.m. må ikke svekkes.**
Krav til blant annet antall, plassering og kvalitet på sykkelparkering bør beholdes.
10. **Flere «grønne» bestemmelser og plantiltak bør gjeninnføres.**
Dette gjelder blant annet krav om plass til trær, sammenhengende grønne og blå-grønne områder, områdeplaner og bestemmelser som begrenser omfattende nybygging i områder med dårlig kollektivdekning.
11. **Mer gjenbruk av eksisterende bygninger og grå arealer bør vurderes før ny utbygging.**
NVB mener kommunen bør undersøke hvor mye boligbygging som kan skje gjennom ombygging og gjenbruk av eksisterende bygningsmasse og utnytting av grå arealer, fremfor å bygge ned natur.
12. **Bergen bør opprette en ressursbank for masser.**
En slik ordning skal gjøre det lettere å håndtere stein, grus og matjord på en mer bærekraftig måte, etter modell fra Bærum/Akershus.

Innledning

FNs klimaavtale fra 2015, Parisavtalen, var en viktig bakgrunn for oppbyggingen av KPA 2018, og ble fulgt opp av vedtak om Naturstrategi og Arealnøytralitet for Bergen. Vi viser her til vårt innspill til Planprogrammet. I korte trekk slås det fast i klimaavtalen at arealbeslag er blant de aller største driverne for klimaforverring.

FNs naturavtale ble stadfestet i 2022, altså etter KPA 2018, og ligger dermed ikke til grunn for den utformingen av byggesonen som behandling av reguleringsplaner har vært basert på, og som nå i hovedtrekk videreføres. Naturavtalen sier, som også omtalt i vårt innspill til Planprogrammet, at vi må ivareta det naturmangfoldet vi har igjen.

Etter at Planprogrammet ble lagt fram, og Naturvernforbundet sendte inn sitt innspill til dette, kom *Forvaltningsrevisjon Bergen kommune Naturforvaltning (Deloitte, desember 2025)*, som Naturvernforbundet vurderer som en sterk forvaltningskritikk i forhold til naturforvaltning i Bergen. I Bystyrets sak om denne forvaltningsrevisjonen av 28.01.2026 sak 14/26 ba Bystyret om oppfølging av de anbefalte tiltakene som fremgår av revisjonen. Som omtalt i revisjonen er KPA antakelig det viktigste verktøyet for forvaltning av naturmangfold i kommunen. Da finner NVB det underlig og kritikkverdig at rapporten ikke er omtalt eller lagt til grunn for revisjon av KPA. Tvert imot går Byråds forenkling sterkt ut over bestemmelser som kunne beskytte naturmangfoldet.

Denne forvaltningskritikken støtter i stor grad opp under Naturvernforbundets innspill til dette høringsforslaget. Våre viktigste funn fra forvaltningsrapporten er omhandlet nærmere i vedlegg, med bl.a. flere direkte sitater fra rapporten.

Økt utbyggingspress på naturen i Bergen er et sannsynlig resultat av hovedmålene som er satt for KPA 2027 og er viktigste beveggrunn for Naturvernforbundets videre innspill.

1. Det er positivt at arealstrategi fra KPA 2018 beholdes. Men byrådssaken varsler seinere endringer i strategien uten at tidspunkt eller prosess er omtalt.

Det er positivt av arealstrategien fra KPA 2018, med tilhørende avgrensning av byggesoner og LNF-områder, beholdes for KPA 2027 (se dog om planvask i neste punkt).

En må da forutsette at arealstrategien, i tråd med prosesskrav i planloven, må bestå helt fram til neste kommuneplanrullering (*evt. i ti nye år etter gjeldende frekvens*), med den prosess og medvirkning som loven krever. Når byrådet skriver at de skal gjøre endringer i arealstrategi etter at høringsprosessen er over, er dette veldig overraskende for NVB.

Naturvernforbundets forslag:

Om det skal gjennomføres endringer i arealstrategien må dette enten resultere i ny utlegging av KPA 2027, eller at det kunngjøres kommuneplanendring med

forskriftsmessig prosess og medvirkning når dette blir aktuelt.

2. Planvask må konkretiseres i omfang, metode og prosess

KPA 2018 og flere senere reguleringsplaner er eldre enn Naturavtalen, mens noen reguleringsplaner er nyere, men har ikke lagt denne til grunn. Dette forhold, sammen med omtalte forvaltningskritikk, gjør at det i utgangspunktet er positivt at det meddeles at det skal gjøres planvask.

En vanlig form for planvask er opprydding i form av opphevelse av ikke lenger aktuelle planer (som er underlagt prosess og medvirkning etter planloven). En annen form er en vurdering av om konsekvenser for eksempel for natur og klima etter gjeldende lov er utredet godt nok i en vedtatt plan. Endres planen, etableres det vanligvis prosess for dette med medvirkning.

Om det foreliggende forslag uttales det i materialet at: *«Der det er vedtatt reguleringsplaner etter vedtak av gjeldende plan (i perioden 31.3.2017 til 05.01.2026), som har annet formål enn kommuneplanen, er planforslaget justert for å være i samsvar med nylig vedtatt reguleringsplan. Det er gjort to endringer som følge av arealinnspill ved oppstart.»*

Sitatet over indikerer at ingen av planene etter 31.3.2017 trenger «planvask» for eksempel i forhold til manglende naturmangfold- eller klimautredninger, *men dette er ikke spesifikt uttalt*. Naturvernforbundet har tidligere bedt om oversyn over omfang av dette arbeidet, men har ikke fått dette fra administrasjonen. Innholdet i dette arbeidet, med omfang og metode, legges ikke fram samtidig med høringsforslaget. Det framstår som uryddig og gjør det svært vanskelig for Naturvernforbundet og andre å ha oversikt.

Naturvernforbundets forslag: Beskrivelse av planvask med omfang og metode må fremlegges.

3. De viktigste incentiver for bærekraftig arealutvikling; arealnøytralitet, klimagassmål og sirkularitet, må bestå/gjeninntas i KPA 2027

3.1 Mål for arealnøytralitet (naturnøytralitet) er avgjørende for naturmangfoldets fremtid

Naturvernforbundet har behørig omtalt behovet for arealnøytralitet i vårt innspill til Planprogrammet, og vi viser til denne uttalelsen. Forvaltningskritikken av desember 2025 omtaler arealnøytralitet som et eksisterende, positivt vedtak, men som er nedprioritert gjennom byrådsplattformen.

Det arbeides med et arealregnskap i Bergen kommune. Dette er positivt, men som forvaltningsrapporten sier er det uklart hvordan arealregnskapet skal brukes. Ikke minst er det ikke lagt opp til et budsjett for hvordan en skal nå et mål om nøytralitet - som styringsinstrument for beslutninger.

Styring uten budsjett gjøres etter Naturvernforbundets vurdering i liten grad på andre samfunnsområder.

Naturvernforbundets forslag: Arealnøytralitet må tas inn i KPA2027, for eksempel med iverksetting innen 5 år.

3.2 Klimagassregnskap, utslippskrav og sirkularitet/ombruk må tas inn igjen i KPA 2027

KPA 2018 sitt krav til klimagassregnskap er fjernet i høringsforslaget. I byrådssaken ble det i stedet foreslått å stille opp krav om maksimale utslipp fra materialer og krav til sirkularitet/ombruk (bestemmelsenes pkt. 15.5.2 og 15.5.3). I byrådsbehandlingen ble imidlertid også disse bestemmelsene fjernet, under henvisning til at juridisk hjemmel enten ikke fins eller er uklar, men at dette kan tas inn igjen dersom loven skulle bli endret før vedtak. Strykningene er gjort av disse punktene:

15.5.2 er fjernet: Utslippskrav til materialer. I reguleringsplaner skal det stilles krav til maksimum utslipp fra materialer. Kravet skal ta utgangspunkt i referansenivåer for bygningskategorier, og utslippene skal reduseres i tråd med målkurven vist i tabellen under:

15.5.3 er fjernet: Sirkularitet/ombruk. Det skal i reguleringsplaner stilles krav om minimum grad av sirkularitet, målt i vekt, i tråd med måltall for sirkularitet vist i tabell over. Kravet gjelder både for materialer og masser.

Naturvernforbundets vurdering:

Krav til klimagassregnskap, utslippskrav og krav til sirkularitet/ombruk er, i tillegg til arealnøytralitet, svært viktige incentiver for en bærekraftig byutvikling i Bergen.

Naturvernforbundet kan ikke se at det er gode miljø- eller samfunnsmessig begrunnelser for å ta disse kravene ut.

Naturvernforbundets forslag: Krav om klimagassregnskap, utslippskrav og sirkularitet, slik som foreslått fra byrådsavdeling, må tas inn igjen i KPA 2027 dersom det ikke er juridiske bestemmelser som hindrer dette. Hvis dette ikke er mulig, må klimagassregnskap, utslippskrav og sirkularitet tydeliggjøres som retningslinjer som vil bli etterspurt ved plan- og byggesaksbehandling av byråd og bystyre.

4. Automatisk fritak for plan for de største massedisponeringer må fjernes eller innstrammes. Fritak for stedsanalyse og høring og etterprøving av overordnet myndighet må frafalles

4.1 Plankrav - foreslått bestemmelse 3.2.4 om (forhåndsdefinert) unntak fra plankrav vedr. massedisponering.

Ordlyden fra høringsutkastet er: «3.2.4 Massedisponering og bakkeplanering til vesentlig nytte for landbruk i LNF-områder der tiltaket ikke berører større areal enn 20 000m² eller avviker mer enn 3m fra eksisterende terreng.»

Naturvernforbundets vurdering:

Arealer på 20000 m² tilsvarer ca. tre fotballbaner i størrelse. Et så stort inngrep kan medføre betydelig skade på naturmangfold og landskap.

Naturvernforbundets forslag: Bestemmelse 3.2.4 strykes fra listen over automatisk fjernede fritak.

4.2 Krav om stedsanalyse for vurdering av fritak for plan må vurderes gjeninnført

Naturvernforbundets vurdering:

Stedsanalyse er et instrument for å kartlegge og inkorporere overordnede sammenhenger bl.a. grønn/grønnblå strukturer i planprosessen, og derigjennom i utbygging av nye områder. Disse sammenhengene i landskapet er en av de klart viktigste faktorene for naturmangfoldet (i tillegg til størrelse og dels form på områdene). Uten en slik vurdering er det vanskelig å se hvordan naturmangfoldskvalitetene kan ivaretas.

Naturvernforbundets forslag: Krav om stedsanalyse av grønnstruktur og naturmangfold gjeninnføres.

4.3 Krav om at overordnet myndighet kan kreve reguleringsplan må gjeninnføres.

Naturvernforbundets vurdering:

KPA 2027 foreslår å fjerne regionale og statlige myndigheters mulighet til å fremme krav om reguleringsplan. Dette reiser spørsmål om forholdet mellom kommunens reguleringsmyndighet etter KPA og statlige sektormyndigheters lovbestemte medvirknings- og innsigelseskompetanse etter plan- og bygningsloven §§ 5-2, 5-4 og 5-5.

Naturvernforbundet viser til at regionale og statlige myndigheter har omfattende kompetanse fra sine forvaltningsnivåer som er nyttig å få inn på et tidlig tidspunkt i en planleggingsprosess. Det vises også til Statsforvalters innspill til Planprogram for KPA 2027 – gjengitt i vedlegget om forvaltningsrevisjon.

Om disse myndighetene ikke blir hørt, vil et plankrav i så fall i første omgang kunne frafalles. Myndighetene mister likevel ikke sin mulighet til å rette innsigelse mot tiltaket. Dette vil være i strid med KPA sitt mål om forutsigbarhet ved planbehandling, ved at tiltak stanses seint i prosessen – etter betydelig ressursbruk.

Naturvernforbundets forslag: Forslaget om fjerning av regionale og statlige myndigheters mulighet til å fremme krav om plan må tas bort.

5. Jordvern og generell forvaltning av LNF-arealer må skjerpes

5.1. Generell bestemmelse om forvaltning av LNF-arealer må sikte mot bærekraft:

Innspillet her gjelder først bestemmelse 20. Landbruks- natur- og friluftsområder (LNF-områder) (5100), spesielt pkt. 20.1.1. *«Områdene skal videreutvikles som landbruksområder, naturområder eller friluftsområder eller en kombinasjon av disse».*

Naturvernforbundets vurdering:

Naturvernforbundet kommenterte til Planprogrammet at status for gamle kulturlandskap er til dels dårlig, særlig i deler av Fana og hele Ytrebygda. Svært mange arter er knyttet til gamle kulturlandskap, inkludert mange rødlistede arter og naturtyper. Vi anbefalte at Bergen kommune utarbeider en egen handlingsplan for bevaring og restaurering av gamle kulturlandskap, inkl. innarbeiding av et sterkt jordvern.

Naturvernforbundet vurderer ordlyden i pkt. 20.1.1 som relativt intetsigende og i liten grad innrettet og konkretisert som en bærekraftig forvaltning – slik dette også er omtalt i KPS og i planbeskrivelsen. Vi foreslår derfor å erstatte (stryke) foreslåtte formulering og styrke bestemmelsen i forhold til bærekraft:

Naturvernforbundets forslag til ny formulering av 20.1.1.:

«All forvaltning av LNF-områdene skal være bærekraftig». Dette innebærer at Bergens naturmangfold, matjord, kulturlandskap, friluftsområder, vann og vassdrag, samt tilhørende landbruksmiljø skal nyttes og utvikles på en slik måte at de fysiske kvalitetene er minst like verdifulle for fremtidige generasjoner som for nåværende generasjon.

5.2. Bestemmelse om jordvern av areal over 500m² må gjeninntas.

Bestemmelse 12.3 Jordvern: Bestemmelse 12.3.1 lød slik i forslaget til Byrådet: «Arealer som består av mer enn 500m² dyrkbar jord, skal ikke tas i bruk til annet formål, uavhengig av arealstatus». Dette punktet ble foreslått slettet i byrådssaken.

Vurdering:

Som omtalt i byrådssaken har årlig avgang av matjord i Bergen mellom 2008 og 2014 vært på 140 dekar pr år i snitt, mens den maksimum ville vært 6 daa avgang etter det nasjonale målet. I lys av denne historiske arealutviklingen, Norges svært lave selvforsyningsgrad generelt, og mulighetene for en global matkrise pga. klimaendringer og internasjonale konflikter, mener vi at forslaget fra PBE gjeninntas, gjerne kombinert med en bestemmelse om disponering av matjord som fjernes (for mindre arealer), slik som foreslått i byrådssaken.

Naturvernforbundets forslag: Bestemmelse 12.3.1: Vedtak endres (tilbake til/suppleres):

Arealer som består av mer enn 500m² dyrkbar jord, skal ikke tas i bruk til annet formål, uavhengig av arealstatus. Jord som fjernes fra dyrka mark (fra dyrkbar jord mindre enn 500m²) skal disponeres slik at den er permanent tilgjengelig for jordbruksformål.

5.3. Bestemmelse om skogsbilveier må behandles etter plan- og bygningsloven.

Naturvernforbundet har arbeidet lenge med skogsbilveier og de store virkningene disse kan få for naturmangfoldet og for forurensning. Kommunene har selv anledning til å bestemme. Vi viser her til tolkningsuttalelse fra KDD (se side 5): https://fnf-nett.no/hordaland/wp-content/uploads/sites/12/2024/04/Kommunal-og-distriktsdeptementet_Tolkningssporsmal-Pbl.-11_9-nr.-1-og-12-1-Reguleringsplikt-for-skogsbilveier_191223-1.pdf

Naturvernforbundets forslag: Det er svært viktig å få skogsbilveiene inn i planmessige og lovlige forhold. Krav om dette må innarbeides i bestemmelsene til KPA 2027.

5.4 Byfjellsgrense (også i) Storrinden-området

NVB mener at det bør etableres en byfjellsgrense rundt Storrinden-området i Ytrebygda, for å ta vare på et sammenhengende skogsområde som er viktig både for naturmangfold og som turområde for en del av byen som har dette som sitt nærmeste – og eneste byfjellsområde.

Naturvernforbundets forslag: Storrinden bør få byfjellsgrense på linje med de andre overordnet viktige byfjellsområder i byen.

6. Om de ikke regulerte deler av byggesonen (ofte lavereliggende natur). Behov for forbedret dokumentasjon av naturmangfold.

Status for dokumentasjon for nesten alle naturtyper vurderes etter Deloitte's rapport som enten middels dårlig eller dårlig, unntaket er naturtypen skog som vurderes til middels godt kartlagt. Kompetansen på naturmangfold vurderes som god i Bymiljøetaten. Samtidig bemerker Deloitte at Plan- og bygningsetaten, som spiller en nøkkelrolle for å ivareta natur gjennom

arealplanlegging, ikke har spesifikke mål eller tiltak som etaten skal følge opp og rapportere i henhold til Bergens vedtatte naturstrategi.

Lavlandssonen i Bergensdalen rommer for eksempel noe av den rikeste naturen i Bergen, og mange av disse arealene er ikke kartlagt, men ligger som udefinert «byggesone» i KPA 2018. Våtmark, bekker og småtjern, og også de gamle villahagene har også et rikt arts mangfold i sterk samfunksjon med resterende primære grøntområder. Lavlandsnaturen i Bergen er sterkt belastet av nedbygging, og i flere bydeler er det lite lavlandsnatur igjen. Samlet belastning for disse økosystemene eller naturtypene vil kunne bli stor - det er jo typisk mange små reguleringsplaner som vurderes hver for seg og ikke i sammenheng/samlet. I tillegg vurderer å ta med at KPA må sikre at viktige, sammenhengende grønne korridorer ikke brytes.

Status for det gamle kulturlandskapet er til dels dårlig, se eget avsnitt 5.

Naturvernforbundets forslag:

Nye utbygginger som innebærer fysiske inngrep, eller andre negative påvirkninger på naturverdier, bør ikke forekomme eller godkjennes. Vi anbefaler at også vannforekomster i Bergen prioriteres for restaurering og forbedring av økologisk tilstand og miljøstatus (se også pkt. 4).

Et program for bedre dokumentasjon av naturmangfold bør settes i gang, bydel for bydel.

7. Bestemmelser som gjelder sykkel må ikke svekkes

Bestemmelsene slik de var utformet i byrådssaken, i pkt. 13.3.1 – 13.3.5 om mulighet for å låse sykkel til fast installasjon, sykkelplassers plassering nær hovedinngang, innendørs sykkelparkering ved over 4 boenheter, og 10% plasser for lastesykler, er alle strøket, og kun erstattet av at «Utforming av sykkelparkering skal vurderes særskilt i den enkelte plan- og byggesak».

Naturvernforbundets vurdering:

Ved at bestemmelsene i forslaget strykes, vil KPA for Bergen i praksis ikke lenger sette krav til sykkelparkeringens omfang, innhold, eller plassering. Dette setter etter vår vurdering sykkelens sak flere tiår tilbake i tid.

Naturvernforbundets forslag:

Tilrettelegging for sykkel fremmer bærekraftig mobilitet og må ikke svekkes, og bestemmelsene slik de var foreslått til byrådssaken må gjeninnføres.

8. Andre enkeltbestemmelser som bør gjeninnføres for å styrke forvaltning av naturmangfold og klima

8.1 Krav om å sette av tilstrekkelig plass for trær i planer er fjernet

(Bestemmelse 8.1.4) «I reguleringsplaner skal det settes av tilstrekkelig areal til trær, i rekker, grupper eller enkeltvis».

Naturvernforbundets vurdering:

Uten at det settes av tilstrekkelig plass til plantning, spesielt av trær, blir dette ofte helt eller delvis ikke mulig å få gjennomført. Tilstrekkelig plass til beplantning allerede på planstadiet er derfor et av de helt sentrale virkemidler for at slike tiltak gjennomføres. Det handler om hvordan vi skaper nærmiljø i uoverskuelig fremtid. Byen trenger også grønne områder med levende natur for alle, ikke minst for dagens og fremtidens barn.

Bestemmelsen må gjeninnføres, og styrkes med krav om bedre vern av store trær når bebyggelse planlegges, noe som også reduserer klimarisiko.

8.2 I Ytre fortettingssone er krav om utforming av sammenhengende nettverk av byrom for rekreasjon og økosystemtjenester fjernet i byrådssaken

(Bestemmelse 16.3.4:) «Nettverk av byrom skal gi grunnlag for rekreasjon og økosystemtjenester, og må utformes sammenhengende med et stort innslag av vegetasjon og vann».

Naturvernforbundets vurdering:

Et funksjonelt og sammenhengende nettverk av byrom som grunnlag for rekreasjon og økosystemtjenester er noe av det viktigste både for mennesker og natur når byen skal fortettes. Naturvernforbundet finner ikke miljø- eller samfunnsmessig grunnlag for at denne bestemmelsen fjernes. Bestemmelsen må gjeninnføres.

8.3 Rekkefølgekrav om områdeplaner i sentrumskjernene fra KPA 2018 bør gjeninnføres evt. erstattes med tematiske planer for grønn/grønnblå strukturer

Naturvernforbundets vurdering: Områdeplaner er et av de aller viktigste redskapene for å sikre sammenhengende grønn og blågrønn struktur, og vi ser ikke grunnlag for å ta rekkefølgekrav om områdeplaner ut som bestemmelse.

Alternativet måtte være å fastsette et program for utarbeiding av mer fagavgrensede områdeplaner – for grønn- og/eller blågrønne strukturer, strand-/kystsone mv. i

tillegg til samferdsel, mens byggeområdene planlegges kvartalsvis i detaljreguleringsplaner. Bestemmelsen om områdeplaner i sentrumskjernene fra KPA 2018 må gjeninnføres.

8.4 Bestemmelse om «ikke vesentlig nybygging» og at ubygde områder skal bidra til økosystemtjenester fjernes.

I øvrig byggesone fjernes bestemmelse fra KPA 2018 om at det «*ikke tillates vesentlig nybygging*», og i byrådsaken, bestemmelse 16.4.4. fjernes «*Ubygde områder skal bidra til økosystemtjenester. De skal ha et grønt preg med naturlig vegetasjon.*»

Naturvernforbundets vurdering:

Øvrig byggesone er områder med dårligere kollektivdekning og mindre tjenestetilbud enn resten av byggesonen og derfor typiske «2-bils-områder». Å svekke bestemmelse om «ikke tillates vesentlig nybygging» kan etter Naturvernforbundets vurdering være å gå to skritt tilbake i forhold til samfunnets omfattende problemer med unødig trafikk. Dersom (omvendt) noe «vesentlig nybygging» i disse områdene skulle bli aktuell, må det eventuelt være gjennom samordnet areal- og transportplanlegging, der plan og tiltak for god kollektivbetjening skjer samtidig og rekkefølgekrav sikrer gjennomføring. Bestemmelse om at det ikke tillates vesentlig nybygging i øvrig byggesone fra KPA 2018 bør ut fra dette beholdes.

At ubygde områder skal bidra til økosystemtjenester og ha et grønt preg med naturlig vegetasjon er viktig for å unngå at disse områdene blir rensket for vegetasjon og blir liggende enten som øde arealer, eller blir brukt som for eksempel midlertidige (i praksis ofte permanente) lagringsplasser/parkeringsplasser uten økologiske kvaliteter og utrivelige både for dyr - og mennesker i naboområder. Bestemmelse 16.4.4 er viktig for naturmangfold og klima og bør beholdes.

8.5 Det tillattes virksomheter med høy arbeidsplassintensitet eller – besøkende i næringsbebyggelse, industri og lager

For Næringsbebyggelse, industri og lager er siste ledd i bestemmelse 16.5.2 om at «*Det er ikke tillatt med virksomhet som har høy arbeidsplassintensitet eller høyt antall besøkende*» fjernet i byrådets vedtak.

Naturvernforbundets vurdering:

Fjerning av denne restriksjonen vil etter Naturvernforbundets vurdering kunne bli transportøkende og være et brudd med statlig retningslinje for samordnet areal- og transportplanlegging, og lokalt med Miljøloftet som Bergen har inngått. En så omfattende endring vil etter Naturvernforbundet også kreve **konsekvensutredning** og utsettelse. Bestemmelsen må bestå som foreslått fra Byrådsavdeling.

Naturvernforbundets forslag: Bestemmelser omtalt i pkt. 8.1-8.5 over må gjeninnføres i KPA 2027 ut fra hensyn til naturmangfold og klima.

9 Tilleggsforslag

9.1 Generelt om hovedmålene for planarbeidet og alternativer for fortgang i planarbeid.

Faglig forsvarlig forenkling av bestemmelser er ett av flere virkemidler for å skape fortgang og forutsigbarhet i planarbeid. Vel så viktig er det at planforslag i byen utarbeides mest mulig i tråd med KPA med vedtatt arealstrategi, gjennom en klar kommunal planprioritering og gjennom gode samarbeidskonstellasjoner mellom administrasjon, forslagsstillere, lokalmiljø og organisasjoner.

I slike prosesser kan det også bli klart at enkelte planforslag ikke har livets rett, og bli avsluttet uten at for store ressurser i tid og penger er brukt. Slike prosessforbedringer/ambisjoner finner vi ikke omtalt i høringsforslaget.

Naturvernforbundets forslag: Alternative samarbeidsprosesser og – administrative prioriteringer bør vurderes som en viktig, dels alternativ måte å imøtekomme behov for fortgang i prosesser.

9.2 Et kritisk blikk på behov for ny utbygging som berører natur - spesielt for boliger, behov for undersøkelse.

Økt utbyggingspress på naturen er et påregnelig resultat av ett av hovedmålene som er satt for KPA 2027; regjeringens uttalte mål om at man nasjonalt må få fart på boligbyggingen, tallfestet til 130000 nye boliger.

Det er hevdet fra flere hold, bl.a. arkitektforeningene, at det kan ombygges flere enheter enn dette (200.000 er nevnt), uten å bygge nytt eller ta i bruk mer natur.

Den 24. september i år la Oslo kommune fram en kartlegging av byens potensial – under Oslo Urban week. I følge PBE (hovedstadens plan- og bygningsetat) sitt anslag vil byen trenge 45.000 nye boliger. Etter rapporten laget av BUILT, PIR2 og CIVITAS, på oppdrag fra Klimaetaten, kan et sted mellom ca. 125% og 60 % (konservativt anslag) bygges uten å bygge nytt og/eller ta av naturen.

Størst tilfang er påbygg på eksisterende boliger. Realisering av potensialet forutsetter tilrettelegging på flere nivåer, heter det i rapporten. Kommunen kan legge til rette gjennom forenklete søknadsprosesser for tiltak innenfor eksisterende volum, som loftsutbygginger og etablering av sekundærenheter. Såkalte grønne lån i tråd med oppfyllelse av miljøkrav kan være et viktig virkemiddel.

For Bergens del kan vi ikke se at samlet potensiale for utbygging som ikke går på

bekostning av natur - på grå arealer, gjenbruk, ombygging, påbygg og tilbygg, blir vurdert opp mot et behov for nybygging.

Forslag fra Naturvernforbundet: Potensialet i Bergen for bygging uten nybygg/naturinngrep må undersøkes gjennom en tilsvarende rapport som i Oslo, og innarbeides som grunnlag for KPA.

9.3 Om å vurdere bærekraftig massedisponering – prosjekt for ressursbank (ikke omtalt i høringsutkast)

Bergen kommune har en mangelfull plan/ordning for massedisponering fra mange ulike typer utbyggingsprosjekt. Dette gjelder stein, grus og ikke minst matjord. Dette resulterer både i at mange prosjekter bruker mye ressurser på å få masser disponert på en bærekraftig måte, og i at feil masser kan havnet på feil sted med resultat at natur har blitt ødelagt.

Betydelig «eksport» av masser ut over kommunegrensene har resultert i unødvendige transportmengder og uklare, noen ganger ulovlige mottaksforhold. Bærum Ressursbank/Akershus fylkeskommune er i fagmiljøet kjent som den aktøren som trolig har profesjonalisert dette arbeidet i størst grad i Norge.

Forslag fra Naturvernforbundet:

Bergen kommune bør ta initiativ til å opprette en Ressursbank for bærekraftig massehåndtering som et regionalt/fylkeskommunalt samarbeid, etter modell/med støtte fra Bærum Ressursbank/Akershus fylkeskommune.

Naturvernforbundet har for dette forslaget ikke konkretisert hvordan dette eventuelt innpasses i juridisk bindende bestemmelser eller planskildring/vedtak.

9.4 Om oppfølging av revidert viltrapport fra 2017

Viltrapporten fra 2017 påpeker at i Stortingsmelding nr. 58 (1996-1997), Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling, er det satt som mål at alle kommuner skal gjennomføre kartlegging og verdisetting av biologisk mangfold. Videre gir St. meld. nr. 31 signal om at kommunene må innarbeide hensynet til det biologiske mangfoldet i sin planlegging og virksomhet.

Kommunenes rolle i forvaltningen av det biologiske mangfoldet er svært sentral, ettersom det er summen av biologisk mangfold lokalt som utgjør det biologiske mangfoldet nasjonalt. Kommunene er også forvaltningsmyndighet når det gjelder lokal arealdisponering og har derfor en nøkkelposisjon når det gjelder bevaring av det biologiske mangfoldet.

Forslag fra Naturvernforbundet:

Viltrapporten fra 2017 <https://www.bergen.kommune.no/api/rest/filer/V196827> må følges opp og få betydning for bestemmelser i KPA 2027.

Vedlegg:

Om forvaltningskritikken om naturforvaltning i Bergen kommune av des. 2025 - med relevans for KPA 2027

De viktigste funn i forvaltningskritikken fra des. 2025:

Deloitte har gjennomført en forvaltningsrevisjon av naturforvaltning i Bergen kommune. Prosjektet ble bestilt av kontrollutvalget i Bergen kommune i møte den 18. mars 2025, sak 30/25. Formålet med revisjonen har vært å undersøke om kommunens forvaltning av natur er i samsvar med gjeldende lov- og regelverk, samt kommunens egne mål, strategier og planer. Hovedvekten av undersøkelsen tar utgangspunkt i arbeidet med offentlige områdeplaner, men omhandler og vurderer i stor grad kvalitetene i den overordnede naturforvaltningen i kommunen.

Spesielt viktige sentrale sitat fra Deloitte's undersøkelse er gjengitt her:

«Kommuneplanens arealdel (KPA) er et viktig juridisk og planfaglig verktøy for å sikre en helhetlig vurdering og ivaretagelse av naturmangfold i arealforvaltningen. I intervjuer går det frem at helhetlig belastning på natur først og fremst må vurderes gjennom KPA».

To andre sentrale sitat fra sammendraget gjengis i sin helhet for å understreke våre hovedinnspill som er satt fram i innspillet:

«Undersøkelsen viser at kommunen ikke har etablert en systematisk oppfølging av målene i Naturstrategien. Det er ikke utarbeidet en helhetlig plan for hvordan Naturstrategien skal følges opp på tvers av kommunen. Dette til tross for at det er vedtatt i bystyret at kommunen skulle utarbeide en handlingsplan for naturmangfold. Det er heller ikke utarbeidet tydelige indikatorer for å måle og rapportere på fremdrift mot målene i Naturstrategien. Dette gjør at kommunens ledelse ikke har informasjon om status for målene i strategien, inkludert målet om arealnøytralitet. Manglende etablering av indikatorer og rapportering innebærer at kommunens ledelse ikke har nødvendig informasjon for å kunne følge opp, evaluere og justere kommunens innsats for å nå målene. Deloitte vil også bemerke at kommunen ikke har fulgt opp bystyrets vedtak om at byrådet skulle rapportere til bystyret på måloppnåelsen knyttet til indikatorene i Naturstrategien. Etter Deloitte's vurdering er oppfølgingen av Naturstrategien ikke i tråd med kommunens rammeverk for virksomhetsstyring, der det er angitt at virksomhetsstyringen skal baseres på styringsprinsippet mål- og resultatstyring.»

For Naturvernforbundet er det en betydelig svakhet at ikke en gang rammene for en slik handlingsprogram legges fram samtidig med høringsutkastet.

Videre sitat:

«Det fremkommer også at det blir bygget i områder avsatt som grønnstruktur eller LNF-områder i KPA, uten at alternativer blir vurdert. Deloitte vil påpeke at det i 2024 kom nye

nasjonale retningslinjer om at kommuner skal kartlegge og vurdere muligheten for å bygge innenfor eller i tilknytning til eksisterende byggeområde før det vurderes å ta i bruk et grønt- eller LNF-område til utbyggingsformål. «

Status for dokumentasjon for naturtyper vurderes etter Deloitte's rapport som enten Middels dårlig eller dårlig, unntaket er skog som vurderes til middels godt kartlagt. Kompetansen på naturmangfold vurderes som god i Bymiljøetaten. Samtidig bemerker Deloitte at Plan- og bygningsetaten, som spiller en nøkkelrolle for å ivareta natur gjennom arealplanlegging, ikke har spesifikke mål eller tiltak etaten skal følge opp og rapportere på i henhold til Naturstrategien.

Spesielt om endringer av plankartet:

«Det fremgår av intervjuer at det siden forrige rullering av KPA har kommet ny kunnskap om naturmangfold, noe som kan tilsa at arealformål bør endres. For eksempel viser en overlappsanalyse i arealregnskapet at totalt 1405 dekar med verdsatt natur ligger innenfor byggesonen som definert i KPA2018. Sektorkartet for karbonrike arealer viser også at deler av områder som tar opp og lagrer CO2 faller innenfor byggesonen i KPA2018.»

«Det foreligger nye statlige planretningslinjer som kommunen skal legge til grunn for KPA, og at dette tilsier at kommunen skulle ha rullert arealplankartet og eventuelt vurdert innstramming av arealbruk i dette. Inntil det skjer er det enda viktigere at KPA har et omfattende krav om utarbeiding av reguleringsplan (plankrav). Den nødvendige arealvurderingen etter de nye statlige planretningslinjene og føringene må da legges områdene avsatt til arealformål i plankartet i stor grad vil bli opprettholdt. I intervju med seksjon for kommuneplan opplyses det at bestemmelser knyttet til natur trolig vil bli forenklet. Det er påpekt at det er overlapp mellom kravene i naturmangfoldloven og naturbestemmelsene i KPA, og at det ikke er nødvendig å gjenta krav som allerede er fastsatt i naturmangfoldloven.»

«I intervju fremgår at det er forskjell i hvilken type natur som blir prioritert. Mens utvalgte naturtyper, for eksempel hul eik, ofte blir hensyntatt, oppleves det som vanskeligere å få gjennomslag for å hensynta nærnaturen («hverdagsnatur») i møte med andre interesser. Utbygging av boligfelt, næringsområder og veier fører ofte til at små naturområder og tjern i bebygde områder blir fylt igjen. Det er høyest utbyggingspress i lavereliggende områder i Bergen, som er områdene forbundet med høyest naturmangfold i kommunen»

Om statsforvalterens innspill til Planprogrammet:

Statsforvalter viser i uttalelse til oppstart av KPA2027 at kommunen burde rullert plankartet. Det vises blant annet til følgende:

«Det foreligger nye statlige planretningslinjer som kommunen skal legge til grunn for KPA, og at dette tilsier at kommunen skulle ha rullert arealplankartet og eventuelt vurdert innstramming av arealbruk i dette. Inntil det skjer er det enda viktigere at KPA har et

Naturvernforbundet

Bergen

omfattende krav om utarbeiding av reguleringsplan (plankrav). Den nødvendige arealvurderingen etter de nye statlige planretningslinjene og føringene må da legges områdene avsatt til arealformål i plankartet i stor grad vil bli opprettholdt. I intervju med seksjon for kommuneplan opplyses det at bestemmelser knyttet til natur trolig vil bli forenklet. Det er påpekt at det er overlapp mellom kravene i naturmangfoldloven og naturbestemmelsene i KPA, og at det ikke er nødvendig å gjenta krav som allerede er fastsatt i naturmangfoldloven.

«Ledere i Plan- og bygningsetaten vurderer at natur er godt hensyntatt i KPA2018. Det blir vist til at det i forbindelse med KPA18 ble gjort et omfattende arbeid med å tilbakeføre utbyggingsområder til LNF-formål som en del av kommunens fortettingsstrategi. Det anses derfor som positivt for naturmangfoldet at LNF-områder vil opprettholdes når plankartet ikke rulleres. Naturen er også ansett godt ivaretatt gjennom bestemmelser og temakart for blågrønne strukturer i KPA18.»

Bergen, 05.10. 2026

Vennlig hilsen

Naturvernforbundet Bergen

v/Helene Vacarisas/s

styreleder